

EL TEMPS

Shuichi Endou, de 41 any, pretén fotografiar tots els habitants d'un estat. Això, que podria semblar un acudit, és tanmateix la pura realitat, perquè l'estat insular de Tuvalu no arriba a 11.000 habitants. El fotògraf japonès ja ha retratat els 340 habitants de l'atol de Nukulaelae. Els altres 10.500 retrats seran a punt per a la propera cita del G8 al Japó de l'any vinent. Amb ells, Endou vol sacsejar les consciències dels rics i poderosos: han de capir finalment que cal reduir les emissions i aturar l'escalfament global.

Les fotos dels tuualesos han de donar al canvi climàtic un rostre humà, car l'illa sembla abocada al naufragi. Parts de l'arxipèlag s'elevan només uns pocs centímetres sobre la cota zero; si el nivell del mar continuava pujant, en menys de 50 anys l'únic que es podria fer és desguassar. Parts

Quan un estat s'enfonsa

Els especialistes en dret internacional descobreixen el canvi climàtic. Arran del cas de Tuvalu, un microestat insular del pacífic, es pregunten: Què passa amb els habitants d'un estat que s'enfonsa? La situació no té precedents en el dret internacional i ha obert un debat que fins ara semblava inversemblant.

de l'illa ja són inhabitable, l'Oceà en rosega la superfície pertot arreu.

Aquest estat, el quart més petit del món, és integrat per nou illes i només

té 26 quilòmetres quadrats. Gairebé no hi ha indústria, no hi ha exèrcit, molt pocs automòbils i només 8 quilòmetres de carreteres.

La majoria d'habitants viuen de la pesca i l'agricultura. El país és tan petit, que la distribució del treball és molt confusa. Hom és cuiner i capità, venedor de gel i primer ministre en una unió indestriable. Tot i que els ecologistes ja fa temps que es preocupen del destí del microstat pacífic, els especialistes en dret internacional semblen que tot just ara descobresquen l'enfonsament imminent com a matèria de Dret. La integritat territorial d'una nació és, sens dubte, un dels valors jurídics suprems; però que un estat perda el territori sense l'ús de la força armada no té precedents.

"Hauria de convertir-se en un estat virtual?", es demana Rainer Lagoni, professor de Dret Marítim de la Universitat d'Hamburg. Fins ara no s'és vist mai un estat sense terra.

El cas d'aquests estats és tan embullat que Lagoni hi esmerça els estudiants i doctorands. Ara com ara, només sembla clara una cosa: sense terra, els tuualesos esdevindran apàtrides. Si no hi ha reconegut cap dret d'un estat de recanvi, tampoc no n'hi ha cap d'acollida a un país veí.

Els que ja han començat a emigrar no tenen reconegut l'estatut de refugiat. Tanmateix, no deixen d'augmentar. Els polinesis, coneixedors d'antuvi dels tsunamis, les tempestes tropicals i el Niño, s'enfronten ara a uns auguris climàtics que presagien coses molt pitjors per al futur. A les escoles de Tuvalu s'ensenya als nens a témer l'escalfament global.

El terme s'imposa com a concepte unificador de les collites salades, els pous salinitzats i les onades que comencen a cobrir la pista d'aterratge de l'aeroport. Molts habitants, sobretot de l'illa principal, Funafuti, volen emigrar, ens informa Endou, que demana a cada persona que fotografia les seues circumstàncies personals. Els més disposats a fugir són les famílies joves en vista de la perspectiva d'un subsòl salinitzat.

Més de 3.000 tuualesos ja han emigrat, i la comunitat d'exiliats més gran es concentra a Auckland (Nova Zelanda). Però els refugiats, cada vegada topen amb més portes tancades. Sobretot a Austràlia, la immigració ja fa temps que ha esdevingut un element de campanya electoral.

Els especialistes en dret internacional sembla que tot just ara descobresquen l'enfonsament imminent com a matèria de Dret

La repatriació d'aquests refugiats marítics, segons un informe especial sol·licitat pel govern alemany, seria inviable. Però la noció de refugiat ambiental és plena de contradiccions: els danys climàtics no constitueixen un motiu d'asil humanitari segons la Convenció de Ginebra sobre refugiats; tampoc la Declaració Universal dels Drets Humans no garanteix cap dret inalienable a un entorn o medi intacte. Sobre el govern de Tuvalu pesa, doncs, una gran pressió política. Membre de les Nacions Unides tan sols des de l'any 2000, l'estat insular ha aconseguit tanmateix situar la preocupació en un lloc preeminent de l'agenda de l'ONU. La revolta dels petits sembla que funciona:

Més de 3.000 tuualesos ja han emigrat, però els refugiats cada vegada topen amb més portes tancades

Tuvalu ja s'ha guanyat la reputació d'estat víctima del canvi climàtic per excel·lència.

Naturalment, tot això no té el pes del Darfur, constata Lagoni. Tanmateix, la campanya mediàtica apocalíptica ha tingut un gran efecte –i ha fet veure els racons foscs del dret internacional. L'advocada d'Hamburg Roda Verheyen va defensar el 2003 una tesi doctoral sobre les conseqüències del canvi climàtic en el dret internacional. Enemistada amb molts al principi, ara sembla que la qüestió desperta un interès creixent pertot. Els teòrics del dret ja fa temps que han descartat la possibilitat que un país com Tuvalu pugui reclamar danys i perjudicis per un entorn físic destruït, atès que resulta impossible de determinar-ne el culpable.

Hi ha un nombre creixent de juristes, però, que consideren legítimes tals demandes. A tall d'exemple, trobem la demanda, actualment en curs, de l'estat de Califòrnia contra els grans fabricants d'automòbils, símptoma d'un escalfament judicial per bé que el cas, en principi, només ateny l'àmbit judicial nacional i no l'internacional.

Cal fer modificacions al dret internacional en una era de canvi climàtic? La majoria d'experts no es plantegen aquesta qüestió. L'afer, Tuvalu, a banda, afecta més microstats insulars, com Kiribati, les Illes Marshall o les Maldives.

En el món virtual, però, la supervivència de Tuvalu resta assegurada: avui dia, la venda d'adreces a internet amb el domini nacional .tv és la principal font d'ingressos del país.

Anwen Roberts
© Der Spiegel-EL TEMPS
Traducció: Guillem Soler